Nº. 297. 1861.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

[illegible]

ZONDAG 15 EN MAANDAG 16 DECEMBER.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 7den December 1861, nº. 64, is aan mr. *B. Kleszenaar*, met 1°. Januarij 1862, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van hoofd-commies bij het Departement van Justitie, onder bepaling dat die betrekking zal blijven onvervuld.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 14den December 1861, nº. 79, is de referendaris bij het Departement van Justitie *P. H. Brocx* benoemd tot raad-adviseur bij voormeld Departement; en is voorts benoemd tot referendaris, inspecteur der gevangenissen bij hetzelfde Departement *J. A. H. Netscher*, thans hoofd-commies, tevens adjunct-inspecteur der gevangenissen.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

Een bij den officielen Franschen *Moniteur* ontvangen schrijven uit Londen van den 11den dezer berigt dat de troepen, waarmede de reguliere krijgsmagt in de Britsche kolonie Canada versterkt zal worden en waarvan reeds een gedeelte op weg is, niet minder dan vijf en twintig duizend man zullen bedragen. Verder zegt het aangehaalde schrijven: »Toen de oorlog in Amerika uitbarstte, verklaarde de publieke opinie in Canada zich met warmte voor het gouvernement der Unie; maar deze eerste indruk schijnt gewijzigd te zijn door de heftige uitvallen van een aantal New-Yorksche dagbladen tegen Engeland; en men verzekert dat de bevolking van Canada thans gunstig voor de zaak der Confoederatie gestemd is.

»Het Vredes-genootschap heeft voorgesteld het geschil met de Vereenigde Staten aan scheidsregterlijke beslissing te onderwerpen, en beroept zich tot aanbeveling van dit denkbeeld op eene uitdrukkelijke bepaling van het Parijsche vredesverdrag. Doch voor alsnog wil lord Palmerston alleen van de Vereenigde Staten regt voor Engeland verwachten. De president-minister heeft zich daaromtrent (althans zoo worden zijne woorden opgevat) in eenen stelligen en bepaalden zin verklaard, welke geene bemiddeling noch voorwaardelijke voldoening toelaat: het volkenregt is door een Amerikaansch vaartuig geschonden; Engeland verlangt herstel van onregt; het herstel moet komen van het volk hetwelk voor de regtsschennis aansprakelijk is. Deze wijze van redeneren bevalt aan de Engelsche natie; zij is niet geneigd om zich aan eene scheidsregterlijke beslissing te onderwerpen in eene zaak rakende een beginsel van zoo veel gewigt voor de vrijheid der zee. Men pleegt, zoo wordt hier geredeneerd, eenen derde tot regter te nemen in een twijfelachtig of betwistbaar vraagstuk, welks beslissing uitstel gedoogt, maar niet waar het een beginsel, een punt van veel staatkundig gewigt geldt. Buitendien dient men zich, bij het inroepen eener scheidsregterlijke beslissing, vooraf de vraag te stellen, wat men doen zou in geval men door den scheidsregter in het ongelijk gesteld wierd; en het Engelsche publiek zou gansch niet gezind zijn om zich te onderwerpen aan eene scheidsregterlijke beslissing, door welke het dan toch niet volstrekt onmogelijk zou zijn dat de handeling van den kapitein Wilkes voor niet onwettig verklaard wierd."

De Londensche *Times* van jl. Donderdag zegt in zijn beursberigt: »De verwachting dat hier vóór het midden dezer week berigt zou komen van den inhoud der boodschap, welke het Congres der Unie, bij de opening zijner zitting op den 2den dezer, van den President Lincoln moet hebben ontvangen, is te leur gesteld. Thans is het niet waarschijnlijk, dat wij daaromtrent vóór Zondag of Maandag aanstaande omstandig berigt zullen ontvangen. Intusschen blijkt uit den koers der fondsen aan onze beurs, dat het publiek in het algemeen niet gestemd is om ten volle te deelen in de ongerustheid omtrent de vooruitzigten der fondsenmarkt, welke in de vorige week door de speculanten werd aan den dag gelegd. Het voorstel van het Vredes-genootschap om het geschil met de Vereenigde Staten aan de beslechting van eenen scheidsregter te onderwerpen, vond onder onzen handelsstand weinig bijval, dewijl lieden welke zaken doen, wanneer hun iets ten onregte ontnomen is, teruggave van het ontnomene plegen te vorderen, onder bedreiging met de straffen welke in zoodanig geval bij weigering gebruikelijk zijn. Er wordt aangevoerd dat daar, de beschaafde wereld uitspraak heeft gedaan omtrent de regtsbeginselen waarnaar dit geval moet beoordeeld worden, er niets voor scheidsregters te beslissen overblijft."

De *Times* zegt verder, dat te Boston, de meest beschaafde stad van de Unie, door de voornaamste ingezetenen van de stad en den staat, waaronder de gouverneur van Massachusetts, de meyer van de stad en zelfs twee regters, een gastmaal ter eere van den kapitein Wilkes aangerigt en hem daarbij uitbundige lof toegezwaaid is. Dit is in het oog van dat blad een zeer ongunstig verschijnsel, een blijk van de vooringenomenheid des publieks daar te lande, ook in plaatsen welke zich op verfijnde beschaving beroemen.

De *Morning Post*, het ministeriele morgenblad van Londen, oordeelt alle voorspellingen omtrent den loop van het geschil met de Vereenigde Staten gewaagd, en zegt in haar nommer van eergisteren, dat het beter is zich daarvan te onthouden in afwachting van het antwoord van het Washingtonsche kabinet, hetwelk vóór het einde des jaars moet komen. Doch indien het gouvernement der Unie weigert aan Engelands eisch te voldoen en het tot eenen oorlog komen laat, dan zal het, naar de meening van de *Post*, zulks hoogst waarschijnlijk doen met geen ander doel dan om gelegenheid te bekomen om zonder oneer voor het Zuiden te bukken en in de scheuring der Unie te berusten.

NOORD-AMERIKA.

Volgens berigten uit New York van 30 November jl. waren te Washington belangrijke depêches ontvangen van den kommandeur Dupont, den bevelhebber der scheepsmagt welke onlangs door het gouvernement der Unie tegen het Zuiden uitgezonden en meester van Port Royal, op de kust van Zuid-Carolina, geworden is. In die depêches werd gemeld, dat de vlag der Unie weder op het grondgebied van den staat Georgia wapperde. Het eiland Tybee, eenige uren ten zuidwesten van Port Royal in den mond der rivier van Savannah gelegen, was door de troepen der Unie, zonder tegenstand te ontmoeten, in bezit genomen. Hierdoor was aan Savannah, de voornaamste stad van Georgia, de communicatie aan de zeezijde geheel afgesneden.

Het ministerie van oorlog te Washington verwachtte van den generaal Sherman, den bevelhebber der op Port Royal gelande troepen, zeer spoedig berigt te zullen ontvangen, dat hij bezit had genomen van de verschansingen der Zuidelijken aan den ingang der St. Helenabaai, eenige uren benoorden Port Royal, waardoor de mond der rivieren Coosaw en Combahee in de magt der Unie zouden geraken en alzoo een nieuw uitgangspunt voor krijgsoperatien tegen het binnenste van Zuid-Carolina gewonnen zou worden.

Van Port Royal was te New York regtstreeks berigt ontvangen, dat den 24sten November eene expeditie naar de St. Helena-baai gezonden en van de fortificatiewerken der Zuidelijken op dat punt meester was geworden zonder tegenstand te ontmoeten; vooraf was door de Zuidelijken het geschut van dat punt weggevoerd. Eene andere expeditie was van Port Royal naar het binnenland vertrokken. De planters in die streek schenen het vaste voornemen te hebben om bij het naderen van de troepen der Unie hunnen oogst te verbranden. De generaal Sherman had bevel uit Washington ontvangen om de dienst van negers te bezigen tot het verzamelen van veldgewassen en tot het aanleggen van fortificatiewerken.

— Te St. Louis is den 27sten November door den bevelhebber van de troepen der Unie in Missouri afgekondigd, dat de overheden der Unie de geheele scheepvaart op den Mississippi beneden St. Louis in hare handen namen en zich met het vervoer van personen en goederen voor de gewone vrachtprijzen belastten. Deze maatregel moest, gelijk in de aankondiging gezegd werd, strekken om het verkeer met den vijand en het vervoer van oorlogscontrabande te beletten, en om te verhoeden dat de op die rivier varende stoombooten weder aangerand wierden.

FRANKRIJK.

De staatsbegrooting van Frankrijk voor het jaar 1863 wordt thans door de hoofden der onderscheiden departementen, in overleg met den nieuwen minister van finantien, den heer Fould, ontworpen. Toen de heer Fould de portefeuille van finantien aanvaardde, werd gezegd, dat hij vooral door besnoeijing der uitgaven voor het krijgswezen het finantiele evenwigt wilde herstellen. Thans zou, zoo men een bij de *Indépendance Belge* ontvangen schrijven uit Parijs van eergisteren gelooven mag, besloten zijn, voor het departement van marine dertig, en voor dat van oorlog twintig millioen francs meer aan te vragen dan voor het dienstjaar 1862 is bewilligd, doch met dien verstande, dat die departementen zich voortaan strikt binnen de hun bij de begrooting gestelde grenzen zouden houden.

— De generaal Scott, de gewezen opperbevelhebber van de landmagt der Vereenigde Staten, welke den 24sten November jl. in Frankrijk was aangekomen met het voornemen om er den winter door te brengen en er de hulp van beroemde geneeskundigen in te roepen, is jl. Woensdag te Hâvre weder naar New York scheep gegaan. Deze onverwachte terugkeer van den grijzen en ziekelijken krijgsman geeft stof tot vele gissingen, daar men weet dat hij te Parijs met Keizer Napoleon in regtstreeksche of zijdelingsche aanraking is geweest. Zeker is het, dat de stoomboot, waarop de generaal Frankrijk heeft verlaten, op een uit Parijs van hooger hand ontvangen bevel haar vertrek een etmaal heeft vertraagd, ten einde hem aan boord te kunnen nemen, en dat zij ditmaal regtstreeks naar New York is gestevend zonder Engeland aan te doen.

— De gisteren openbaar gemaakte maandstaat der Bank van Frankrijk wordt te Parijs over het algemeen als niet ongunstig beschouwd. Het *Journal des Débats* van heden zegt: » Deze staat bewijst niet, dat de finantiele krisis, waarvoor wij in October zoo beducht waren, wederom te vreezen is, maar ook niet dat alle gevaar definitief is geweken."

ITALIË.

De admiraal Persano, welke in de laatste jaren door zijne deelneming aan de krijgsbedrijven der Sardiniers naam in Europa heeft gemaakt, is dezer dagen van het opperbevel over de Italiaansche vloot ontzet en op non-activiteit gesteld, wegens oneenigheid met den minister van marine, en bepaaldelijk wegens handelingen en gezegden waarin hij eene krenking en miskenning van zijn gezag door eenen hem ondergeschikten persoon zag. In een schrijven uit Turyn van den 10den dezer wordt de toedragt der zaak aldus voorgesteld: » De prins Otto, een van de zonen van Koning Victor Emanuel, welke thans te Sestri nabij Genua de zeebaden gebruikt, verzocht dat aldaar een vaartuig van 's rijks marine tot zijne beschikking wierd gesteld. De heer Negro, bevelhebber der marine te Genua, haastte zich aan dat verlangen van 's Konings zoon te voldoen. De admiraal Persano, welke lid van de Kamer van Afgevaardigden is, bevond zich toen juist te Turyn, om aan de zittingen der vergadering deel te nemen; dit was waarschijnlijk de reden waarom de heer Negro aan het verzoek van den prins voldeed zonder magtiging van den admiraal te vragen; maar deze gaf, zoodra hij van het gebeurde onderrigt werd, bevel om het vaartuig, hetwelk ter beschikking van Zijne Koninklijke Hoogheid gesteld was, hem dadelijk weder te ontnemen. Het ministerie stelde den heer Negro in het gelijk; en dewijl de admiraal volhardde, moest de regering tot het besluit komen om hem uit de werkelijke dienst te ontslaan.

» Daar de admiraal een man van driftige en ligtgeraakte inborst is, vreest men, dat hij zich nu in de Kamer onder de bestrijders van het ministerie zal scharen."

ZWEDEN EN NOORWEGEN.

Z. M. de Koning heeft zich den 5den dezer onverwachts naar Christiania begeven. Daar de Koning ter voldoening aan de grondwetsbepaling in dit jaar reeds eenmaal een langer bezoek aan Noorwegen gebragt heeft, zoo wordt het ondernemen eener tweede reis derwaarts in een zoo ongunstig jaargetijde aan zeer dringende omstandigheden toegeschreven. Sommige berigten brengen haar in verband met de moeijelijkheden, die in Noorwegen ontstaan zijn ter zake van de herziening der acte van Unie tusschen Zweden en Noorwegen van het jaar 1814, en die reeds aanleiding hebben gegeven tot het ontslag van den Noorweegschen staatsminister Sibbern.

BELGIE.

In de zitting der Belgische Kamer van Vertegenwoordigers van jl. Donderdag heeft de minister van finantien zich, bij de voortzetting der beraadslaging over het op de troonrede te geven antwoord, beklaagd over den heftigen toon dien dagbladen van de conservative oppositie tegen de andersdenkenden en tegen de liberale staatsmannen voerden, en wel, naar hij beweerde, met goedvinden van de leiders der katholijke partij, dewijl deze in staat zouden zijn om aan die buitensporigheden een einde te maken door hunne afkeuring te laten blijken.

Bepaaldelijk voerde de minister aan, dat zijn ambtgenoot, de heer Rogier, een van de mannen op welke Belgie roem droeg, en welke tot vestiging van 's lands onafhankelijkheid zoo veel had bijgedragen, door een katholijk dagblad (het *Journal de Bruxelles*) » de zoon van den scherpregter van Arras" was genoemd.

Aan de linker zijde werd door vele leden geroepen, dat zulks slecht en schandelijk was; met welken kreet de regter zijde instemde, doch eerst na hiertoe door verwijten van de linker zijde gedrongen te zijn.

Het *Journal de Bruxelles* van gisteren berigt, dat het wegens het boven gemelde feit door den heer Rogier voor den burgerlijken regter geroepen en om eene geldelijke schadevergoeding van tien duizend francs aangesproken is.

In de zitting der Kamer van gisteren zijn de laatste paragraphen van het antwoord-adres met 56 tegen 42 stemmen aangenomen. Daarin wordt, in overeenstemming met het ministerie, eene staatkunde van bepaald liberale strekking omhelsd. Zij luiden aldus: » Eene voorwaarts strevende staatkunde, maar die van gewaagde stappen afkeerig is, de eenige waarlijk conservative staatkunde, heeft onlangs Belgie behoed voor de beroeringen waardoor Europa geschokt werd. Deze staatkunde is thans nog onze roem en ons schild, en de eer daarvan komt voor een groot deel aan Uwe Majesteit toe. Door die zelfde staatkunde wordt het gouvernement geleid, wanneer het ons wijst op zijn edel doel, te weten: bevestiging en volmaking van het nationale werk, hetwelk door volk en vorst gezamenlijk is ondernomen. Dat is ook ons doel. Het gouvernement van Uwe Majesteit mag staat maken op de volijverige en welwillende medewerking, welke van ons vertrouwen gevraagd is."

Vervolgens is het geheele antwoordadres aangenomen, insgelijks met 56 tegen 42 stemmen.

Bij deze twee stemmingen waren elf leden van de linkerzijde wegens onderscheiden redenen afwezig.

NASCHRIFT.

LONDEN, 14 December. Volgens eene officiele bekendmaking heeft de Prins-Gemaal een onrustigen nacht gehad en hebben zich verschijnselen van ongunstigen aard voorgedaan. Dezen nacht tusschen 1 en 2 ure is de Prins van Wales naar het kasteel van Windsor ontboden.

De *Morning Post* zegt dat de Prins ernstig ziek is, maar dat men geene overdreven vrees moet koesteren.

LONDEN, 14 December. De *Morning Herald* verklaart zich tegen alle bemiddeling in het geschil met Noord-Amerika, en vraagt of het te denken is, dat Engeland zich aan de uitspraak van de bemiddelende mogendheid zou onderwerpen, indien daarbij de handelwijs van den kommandant Wilkes goedgekeurd wierd?

LONDEN, 14 December (des namiddags). Een berigt, hetwelk ten 10 ure te Windsor is uitgegeven, houdt in dat de verschijnselen der ziekte van den Prins-gemaal iets gunstiger zijn geworden.

PARIJS, 13 December. Volgens een door de *Presse* medegedeeld telegram uit Washington van 1 December heerschte aldaar onderde bevolking groote opgewondenheid, en werd algemeen verlangd, dat men zich tegen de eischen van Engeland zou verzetten.

Hetzelfde blad berigt dat het Fransche eskader van de Antilles zich naar Charleston zal begeven, alwaar een Engelsch eskader ligt.

Volgens de *Patrie* zal de generaal Scott den 24sten dezer te New York kunnen aankomen.

PARIJS, 14 December. De *Moniteur* spreekt in zijn Overzigt over de onderscheidene gevoelens ten aanzien van het Engelsch-Amerikaansch geschil, en voegt daarbij dat sommige Londensche dagbladen min of meer gewaagde gissingen maken omtrent vermeende aanbiedingen van bemiddeling, en verkondigen dat de generaal Scott naar Amerika vertrokken is om eene poging tot behoud van den vrede te doen. De *Moniteur* zegt dat dit vermoedelijk juist is, maar dat men den naam van Frankrijk ten onregte daarin gemengd en eenige geheel verzonnen bijzonderheden opgegeven heeft.

WEENEN, 14 December. Het Heerenhuis van den Rijksraad heeft de wetten tot verzekering van het geheim der brievenpost en tot beveiliging van de persoonlijke vrijheid aangenomen.

NAPELS, 13 December (des avonds). De toestand van Torre del Greco wordt van uur tot uur gevaarlijker; voortdurend storten er huizen in. Men tracht de gemeenschap te herstellen. Tusschen Napels en Castellamare vaart eene stoomboot. Te Napels is eene inschrijving ten voordeele der slagtoffers van de ramp geopend.

MARSEILLE, 13 December. Naar men verzekert is Joseph Karam in vrijheid gesteld, en zal hij met de eerstvolgende pakketboot uit Syrie in Frankrijk aankomen.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'SGRAVENHAGE, *den 14den December* 1861.

Bij het ter perse leggen dezer ontvangen wij de *Javasche Couranten*, loopende tot den 30sten October jl.

De nieuw benoemde Gouverneur-Generaal had den 19den October het bestuur aanvaard, en was den 24sten daaraanvolgende naar Buitenzorg vertrokken.

Het bijvoegsel tot deze courant behelst het verslag van het in de zitting van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden verhandelde.

WATERHOOGTE IN DE HOOFD-RIVIEREN.

December.	Rivieren	Waarnemings-punten.	Rivierhoogte: boven of beneden Amst. peil.	Rivierhoogte: boven of beneden de nul der oude schaal.	Tijdstip.	In 24 uren: gewassen	In 24 uren: gevallen
14	BOVEN-RHIJN.	*Keulen*,	+ 39.15	+ 3.30	8 ure	„	0.26
13	WAAL.	*Nijmegen*,	+ 9.63	+ 3.41	8 „	0.14	„
13	NEDER-RHIJN.	*Arnhem*,	+ 9.64	+ 2.73	8 „	0.16	„
13	GELDERSCHE IJSSEL.	*Westervoort*,	+ 10.18	+ 2.81	8 „	0.14	„
14		*Maastricht*, (brug)	+ 43.61	+ 1.41	8 „	„	0.12
14	BOVEN-MAAS	*Maastricht*, (hoofdsluis)	+ 43.30	„	8 „	„	0.15
13		*Grave*,	+ 8.54	+ 3.69	8 „	„	0.22
12	NIEUWE MAAS . . .	*Brielle* H. W.	+ 0.31	„	11 u. 15 m.	„	0.56
		L. W.	— 0.41	„	8 u. 0 m.	„	0.06

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN MARINE.

*** Op aanstaanden Donderdag, den 19den December 1861, zal de gewone Audientie van den Minister van Finantien niet plaats hebben.

MINISTERIE VAN OORLOG.

*** De Audientie van den Minister van Oorlog zal op Dingsdag den 17den December aanstaande, niet plaats hebben.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

Provincie *Gelderland*.

AANBESTEDING.

Op Vrijdag, den 20sten December 1861, des middags ten 12 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Staatsraad, Commissaris des Konings in de provincie Gelderland, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 5de district, aan het gebouw van het Provinciaal Bestuur, te Arnhem, worden Aanbesteed:

het onderhouden van het Apeldoornsche kanaal, te rekenen van den 1sten Januarij 1862 tot en met 31sten December 1863.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het Bestek ligt ter lezing aan het gebouw van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Gelderland, te Arnhem, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Vier dagen vóór de Besteding wordt de noodige plaatselijke aanwijzing gedaan, en zijn voorts nadere inlichtingen te bekomen bij den Hoofdingenieur jhr. J. Ortt van Schonauwen, te Arnhem, en den Ingenieur A. J. Brevet, te Zutphen.

's Gravenhage, 20 November 1861.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
S. VAN HEEMSTRA.

Provincie *Zuidholland.*

AANBESTEDING.

Op Maandag, den 28sten December 1861, des voormiddags ten 11½ ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Staatsraad, Commissaris des Konings in de provincie Zuidholland, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 10de district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te 's Gravenhage, worden Aanbesteed:

het doen van eenige herstellingen en vernieuwingen aan het Oostelijk Hoofd, met den daaraan verbonden ijsbreker van de Marine- of oude zeehaven te Hellevoetsluis, in de provincie Zuidholland.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving, volgens § 372 der Algemeene Regelen en Bepalingen.

Het Bestek ligt ter lezing aan het locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Zuidholland te 's Gravenhage, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende Dingsdag vóór de besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat J. A. Beijerinck te 's Gravenhage, en den Ingenieur P. Caland te Rotterdam.

's Gravenhage, 4 December 1861.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
S. VAN HEEMSTRA.

Provincie *Zuidholland.*

AANBESTEDING.

Op Maandag, den 23sten December 1861, des voormiddags ten 11½ ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Staatsraad, Commissaris des Konings in de provincie Zuidholland, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 10de district, aan het gebouw van het Provinciaal Bestuur te 's Gravenhage worden Aanbesteed:

het verhoogen der waaijerkassen en waaijers van de Korenbrugsluis en van de buitenwaterkeering der Keersluis, binnen de haven te Gorinchem, provincie Zuidholland.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving, volgens § 372 der Algemeene Regelen en Bepalingen.

Het Bestek ligt ter lezing aan het gebouw van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Zuidholland te 's Gravenhage, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende Dingsdag vóór de Besteding, des voormiddags ten 11 ure, de noodige plaatselijke aanwijzing worden gedaan, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat J. A. Beijerinck te 's Gravenhage, alsook bij den Ingenieur J. Dirks en den Opzigter P. Janse, beiden te Gorinchem.

's Gravenhage, 4 December 1861.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
S. VAN HEEMSTRA.

Rijkstelegraaf.

BESTEDING.

Op Vrijdag, den 20sten December 1861, des voormiddags ten 11 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Commissaris des Konings in de provincie Groningen, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 1ste district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te Groningen worden Besteed:

het onderhoud der Rijkstelegraaflijn van Groningen over Veendam naar Winschoten, van den 1sten Januarij 1862 tot den laatsten December 1864.

De Besteding geschiedt alleen bij inschrijving, volgens art. 8 van het Bestek.

Het Bestek ligt ter lezing aan het locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Groningen en op alle zoodanige plaatsen, waar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in de gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Indien het wordt verlangd, zal vóór de Besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en zullen voorts nadere informatien te bekomen zijn aan het Bureau van den Hoofdingenieur van den Waterstaat C. Brunings en bij den Adspirant-ingenieur P. Loke, beiden te Groningen.

's Gravenhage, den 29sten November 1861.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
S. VAN HEEMSTRA.

Provincie *Utrecht.*

AANBESTEDING.

Op Zaturdag, den 28sten December 1861, des namiddags ten 2 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Commissaris des Konings in de provincie Utrecht, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 8ste district, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te Utrecht worden Aanbesteed:

het onderhouden gedurende de jaren 1862, 1863 en 1864 van, en het uitvoeren van eenige vernieuwingen en herstellingen aan het Monument te Soestdijk.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het Bestek ligt ter lezing aan het locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Utrecht te Utrecht, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende vier dagen vóór de Besteding de noodige aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere inlichtingen te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur, en Aspirant-ingenieur van den Waterstaat, beiden te Utrecht, en den Opzigter J. de Groot te Amersfoort.

's Gravenhage, 3 December 1861.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
S. VAN HEEMSTRA.

MINISTERIE VAN FINANTIEN.

GROOTBOEK, GEVESTIGD TE AMSTERDAM.

Rentebetaling op het Grootboek der twee-en-een-half percents Nationale Schuld.

De Minister van Finantien maakt bekend dat de navolgende Rentebetaling over het halfjaar, verschijnende 1 *Januarij* 1862, zal geschieden op de navolgende Bureaux van het Grootboek der Nationale Schuld, gevestigd te Amsterdam, te weten:

Van Woensdag den eersten Januarij 1862, tot en met Vrijdag den tienden dier maand.

Op het eerste bureau.

Litt.	Inschrijvingen.
A,	van nº. 2401 tot het laatste nº.
B,	» » 8101 » » » »
C,	» » 2101 » » » »
D,	» » 2401 » » » »

Op het tweede bureau.

Litt.	Inschrijvingen.
E,	van nº. 1201 tot het laatste nº.
F,	» » 901 » » » »
G,	» » 3301 » » » »
H,	» » 6301 » » » »
J,	» » 1501 » » » »
K,	» » 3901 » » » »

Op het derde bureau.

Litt.	Inschrijvingen.
L,	van nº. 3301 tot het laatste nº.
M,	» » 3901 » » » »
N,	» » 1501 » » » »
O,	» » 3901 » » » »
P,	» » 2401 » » » »
Q,	» » 1 » » » »
R,	» » 3601 » » » »

Op het vierde bureau.

Litt.	Inschrijvingen.
S,	van nº. 7201 tot het laatste nº.
T,	» » 1801 » » » »
U,	» » 301 » » » »
V,	» » 3601 » » » »
W,	» » 3601 » » » »
X,	» » 1 » » » »
IJ,	» » 1 » » » »
Z,	» » 601 » » » »

Van Maandag den dertienden Januarij 1862, tot en met Vrijdag den zeventienden dier maand.

Op het eerste bureau.

Litt.	Inschrijvingen:
A,	van nº. 1 tot nº. 2400 ingesloten.
B,	» » 1 » » 8100 »
C,	» » 1 » » 2100 »
D,	» » 1 » » 2400 »

Op het tweede bureau.

Litt.	Inschrijvingen:
E,	van nº. 1 tot nº. 1200 ingesloten.
F,	» » 1 » » 900 »
G,	» » 1 » » 3300 »
H,	» » 1 » » 6300 »
J,	» » 1 » » 1500 »
K,	» » 1 » » 3900 »

Op het derde bureau.

Litt.	Inschrijvingen:
L,	van nº. 1 tot nº. 3300 ingesloten.
M,	» » 1 » » 3900 »
N,	» » 1 » » 1500 »
O,	» » 1 » » 3900 »
P,	» » 1 » » 2400 »
R,	» » 1 » » 3600 »

Op het vierde bureau.

Litt.	Inschrijvingen:
S,	van nº. 1 tot nº. 7200 ingesloten,
T,	» » 1 » » 1800 »
U,	» » 1 » » 300 »
V,	» » 1 » » 3600 »
W,	» » 1 » » 3600 »
Z,	» » 1 » » 600 »

Zullende vervolgens, van Maandag den twintigsten Januarij 1862 tot en met den vijftienden Mei daaraanvolgende, gedurende alle werkdagen (met uitzondering van den Zaturdag), de bureaux van het Grootboek geopend zijn tot het voortzetten der gezegde rentebetaling over al de nog verschuldigde halfjaren en op alle Inschrijvingen zonder onderscheid.

Tevens worden, overeenkomstig art. 19 van het Koninklijk besluit, de dato 18 Mei 1818 (*Staatsblad* nº. 24), *voor de tiende of laatste maal* opgeroepen de nog niet opgekomen regt hebbende op de renten, over het halfjaar, verschenen geweest op 1 Julij 1857, waarvan de betaling, ingevolge Koninklijk besluit van den 25sten October 1855 (*Staatsblad* nº. 125), zal blijven opengesteld tot en met den 30sten Junij 1862.

's Gravenhage, den 12den December 1861, nº. 144.

De Minister voornoemd,
VAN TETS.

MINISTERIE VAN MARINE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

BRAZILIË.

Draailicht op Focinho do Cabo.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, blijkens bekendmaking van de Regering van *Brazilie*, sedert de maand *September dezes jaars*, de oude lichttoren van *Kaap Frio* (*Cabo Frio*) niet meer verlicht wordt, maar vervangen is door een anderen lichttoren, opgerigt op de plaats genaamd » *Focinho do Cabo*", het *Zuidelijk uiteinde* van het eiland van dien zelfden naam.

De nieuwe lichttoren is rond, 48 *voeten hoog* en staat:

op 23° 1′ 10″ *Noorder Breedte*, en
» 41° 58′ 0″ *Lengte West van Greenwich.*

De lichttoestel is *catoptriek* van de 1*ste grootte*, *draaijend*, en vertoont 4 *verduisteringen van* 5 *seconden in de* 6 *minuten.*

Het licht is 470 *voeten* boven de zee verheven, en kan bij *helder weder* van het dek van een schip gezien worden op een afstand van 25 *Engelsche mijlen*, over eenen boog des horizons van 225°, namelijk van *N. O. tot W.*

's Gravenhage, den 13den December 1861.

De Minister voornoemd,
W. J. C. HUYSSEN VAN KATTENDIJKE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden de navolgende bekendmakingen, als:

ENGELAND. — *Smalls lichttoren.*

Blijkens bekendmaking van het *Trinity House* te *Londen*, is de nieuwe lichttoren op de *Smalls klip*, met het doel hem des daags voor de schepen uit zee meer zigtbaar te maken, met *roode* en *witte horizontale strepen*, om de andere geschilderd.

RUSLAND. — *Zwarte Zee.*

Stilstaand licht met schitteringen op Eupatoria-punt.

Blijkens bekendmaking van het *Hydrographic Office*, *Admiralty*, te *Londen*, wordt sedert de maand Augustus jl. een licht ontstoken op een lichttoren op *Eupatoria-punt*, op de *Westelijke kust van de Krim* in de *Zwarte Zee*.

Het is een *stilstaand licht* van *natuurlijke kleur*, vertoonende *iedere minuut eene heldere schittering.*

Het is 52 *Engelsche voeten* boven de gemiddelde oppervlakte der zee

verheven en bij helder weder op een afstand van 10 *Engelsche mijlen* zigtbaar.

De lichttoestel is *dioptriek*, of *met linzen*, van *de 4de grootte*.

De toren is omstreeks 45 *Engelsche voeten* hoog en van boven van eene *roode lantaren* voorzien. Hij staat op een lagen zandigen grond.

's Gravenhage, den 28sten November 1861.

De Minister voornoemd,
W. J. C. HUYSSEN VAN KATTENDIJKE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden de navolgende bekendmakingen van het *Hydrographic Office*, *Admiralty*, te *Londen*, als:

AUSTRALIE. (*Golf van St. Laurence.*)

1°. *Draailicht op kaap George.*

Sedert den *25sten October dezes jaars* wordt een licht ontstoken op een onlangs gebouwden lichttoren op kaap *George*, nabij het *Noord-Oostelijk uiteinde* van *Nieuw Schotland*, bij den ingang van de straat van *Northumberland* in de golf van *St. Laurence*.

Het is een *wit draailicht*, hetwelk *iedere halve minuut* zijne grootste kracht verkrijgt.

Het is 400 *Engelsche voeten* boven het gemiddeld vlak der zee verheven, en bij helder weder op 25 *Engelsche mijlen* zigtbaar.

Het licht brandt slechts gedurende het scheepvaartsaizoen.

De lichttoestel is *dioptriek* of *met linzen*, van de *tweede grootte*.

De toren is vierkant, 39 voeten hoog van het grondvlak tot den windwijzer, *wit geschilderd*, van boven van eene lantaren voorzien en staat op de *Noordzijde* der kaap:

op 45° 52′ 50″ *Noorder breedte*; en
» 61° 55′ 0″ *lengte West van Greenwich*.

2°. *Pubnico-licht.*

Sedert den *1sten October dezes jaars* is het roode licht te *Pubnico*, op de *Zuid-Westkust van Nieuw Schotland*, veranderd in een *wit licht*.

3°. *Stilstaand licht op Kaap Sable.*

Sedert den *1sten November jl.* wordt een licht ontstoken op den onlangs gebouwden lichttoren op Kaap *Sable*, nabij het *Zuid-Westelijk uiteinde* van *Nieuw Schotland*.

Het licht is *stilstaand*, *rood*. Het is 53 *Engelsche voeten* verheven boven hoogwater en bij helder weder op 12 *Engelsche mijlen* zigtbaar.

De lichttoren is *wit geschilderd*, een weinig kegelvormig en 50 *voeten hoog* van het grondvlak tot den top der lantaren. Hij staat:

op 43° 23′ 19″ *N. breedte*, en
» 65° 37′ 11″ *lengte west van Greenwich*.

Men peilt van den lichttoren:
de Brazil-klip, waarop 2 *vadem* water, Z. O. t. O. 1/4 O, *afstand* 8 *mijlen*;
de klip in Horserace, waarop 7 voet water, Z. t. O. 3/4 O., 1 8/10 mijl;
en *de klip op den buitensten Zuid-West-Breker*, waarop 1 *voet* water, W. t. Z. 1/4 Z., 1 8/10 *mijl*.

(De peilingen zijn op het miswijzend kompas, Miswijzing 16° 45′ West in 1861.)

's Gravenhage, den 25sten November 1861.

De Minister voornoemd,
W. J. C. HUYSSEN VAN KATTENDIJKE.

MINISTERIE VAN OORLOG.

*** De Minister van Oorlog brengt ter kennis van het algemeene dat bij den Boekhandelaar *G. J. Mingelen* (Firma *van Weelden en Mingelen*) te 's Gravenhage, en, door diens tusschenkomst, bij de voornaamste Boekhandelaren tegen den prijs van *vijftig cents* (0.50) het Exemplaar verkrijgbaar is gesteld: » *Voorschrift betreffende verwing van werken onder het beheer der genie.*"

's Gravenhage, den 30sten November 1861.

DE CASEMBROOT.

*** De Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt in Noordholland, residerende te Haarlem, herinnert bij deze, dat zij weder hare gewone vergadering houden zal op Woensdag den 8sten Januarij aanstaande, en verzoekt tevens allen, welke dan verlangen toegelaten te worden tot het Heel-, Verlos- of Artsenijmengkundig Examen of tot dat van Tandmeester of Droogist, zich vóór den laatsten dezer maand bij requeste, met overlegging van hunne geboorteacte, op behoorlijk zegel te vervoegen bij den ondergeteekende.

Haarlem, 12 December 1861.

De Provinciale Commissie voornoemd,
Namens dezelve,
J. C. KRUSEMAN, *Secretaris*.

MARINE.

Openbare verkooping aan 's Rijks Werf te Vlissingen, op Woensdag den 18den December 1861, des voormiddags ten 10 ure, van:

twee oude voor 's Rijks dienst afgekeurde Stoomketels.

Volgens de Voorwaarden, welke ter lezing liggen ten burele van den Hoofdingenieur op voorschreven Werf, terwijl de bezigtiging kan geschieden twee dagen te voren, van 10 tot 12 en van 1 tot 3 ure.

Vlissingen, 11 December 1861.

De Schout bij Nacht, Adjudant des Konings in buitengewone dienst, en Directeur en Kommandant der Marine,
H. WIPFF.

OPENBARE AANBESTEDING.

De Inspecteur in de 2de Inspectie van fortificatien, of, bij zijne afwezigheid de Eerstaanwezende Ingenieur te Willemstad, zal onder nadere goedkeuring van den Minister van Oorlog in het openbaar Aanbesteden:

het maken van een Gebouw, eenen Welput en Bruggen in en bij de redoute bij de Bovensluis, ten Oosten van Willemstad.

Deze Aanbesteding zal geschieden op Dingsdag den vier en twintigsten December 1861, des morgens ten elf ure, in het Koffijhuis de Hoop te Willemstad, alwaar van den negentienden te voren het Bestek zal liggen.

Inlichtingen kunnen worden verkregen bij den Eerstaanwezenden Ingenieur te Willemstad, die op den 23sten December 1861, des morgens ten 10 ure, op het terrein aanwijzing zal doen.

NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ.

Den gegadigden wordt bij deze kennis gegeven dat de leveringstermijn van het Zeil- en Karldoek, benevens het Presenning- en Springzeildoek, op den 17den December aan te besteden, bij het bestek bepaald op vier maanden na de approbatie, met ééne maand wordt verlengd, en aldus gesteld op vijf maanden.

Verder wordt ter voorkoming van misvatting bekend gemaakt, dat het te leveren doek moet vervaardigd worden van hier te lande, hetzij machinaal, hetzij uit de hand gesponnen garen, waarvan de over te leggen beëedigde verklaring moet doen blijken.

Amsterdam, 13 December 1861.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** Ter voldoening aan Art. 38 van het Wetboek van Koophandel wordt berigt, dat bij besluit van Z. M. den Koning van 30 November 1861, n°. 60, op daartoe ingediend verzoekschrift van Directeuren der *Tweede Nederlandsche Algemeene Levensverzekering-compagnie*, opgerigt in 1843 en gevestigd te Amsterdam, de termijn tot het plaatsen van aandeelen in gemelde Compagnie wederom is verlengd voor den tijd van één jaar, ingaande 1°. Januarij 1862.

*** Bij Acte, op den 1sten Mei 1861 te Amsterdam onderteekend, behoorlijk geregistreerd, is tusschen ons *Pieter Pieters*, Commissionair in Assurantien, en *Willem Pieters*, Scheepsreeder, wonende beiden te Amsterdam, aangegaan Vennootschap wegens het bezorgen en sluiten van Assurantien ter beurze der stad Amsterdam, onder de Firma *Pieters & Zoon*, welke door elk van ons zal worden geteekend, doch voor geene andere dan de Vennootschap betreffende zaken, en zulks voor eenen onbepaalden tijd; zullende ieder van ons het regt hebben om de Vennootschap met het eindigen van elke drie maanden te doen ontbinden, terwijl dezelve in geval van overlijden van een van ons zal ophouden na verloop van drie maanden, volgende op de expiratie van het quartaal, waarin het overlijden plaats heeft.

P. PIETERS.
WM. PIETERS.

*** De Schuldeischers in de onder het voorregt van Boedelschrijving aanvaarde Nalatenschap van wijlen *Roelf Jogchums Fokkinga*, in leven Winkelier, gewoond hebbende en overleden te Sebaldeburen, worden opgeroepen, om op Dingsdag den 7den Januarij 1862, des voormiddags ten 11 ure, te verschijnen ten Kantore van den ondergeteekende, aan het A-Kerkhof, te Groningen, ten einde alsdan te ontvangen Rekening en Verantwoording van het beheer derzelve en daarna, indien er geen verzet plaats heeft, voldoening hunner Schuldvorderingen, voor zooverre het bedrag der Nalatenschap toereikende zal zijn.

Namens de Beneficiaire Erfgenamen,
Mr. R. IJ. MULLER, *Notaris*.

*** De bekende en onbekende Schuldeischers in de onder het voorregt van Boedelbeschrijving aanvaarde Nalatenschap van wijlen *Helenus Schipper*, in leven Gemeentebode van, gewoond hebbende en den 6den Februarij 1861 overleden te Oostvoorne, worden bij deze opgeroepen, om op Maandag den 23sten December 1861, des middags ten 12 ure, ten kantore van den Notaris *H. L. M. van Kruyne*, te Brielle, te verschijnen tot het aanhooren der Rekening en Verantwoording derzelve Nalatenschap, zullende alsdan onmiddellijk tot de uitbetaling worden overgegaan, voor zoover het bedrag der gelden toereikende zal zijn.

TELEGRAPHISCHE BEURSBERIGTEN.

ZATURDAG 14 December 1861.

Amsterdam. — Slotkoersen.

	pCt.			pCt.	
NEDERL., Werk. Schuld.	2 1/2	63 1/16	PRUISSEN, Leening 1859.	5	—
Dito dito	3	75 3/8	OOSTENRIJK, Obl. Met.	5	46 1/4
Dito dito	4	98 11/16	Dito dito	2 1/2	26 3/16
O.-I. Leening . . .	4	—	Dito dito zilveren. .	5	68 5/8
Amort. Syndicaat .	3 1/2	—	Dito dito nationalen .	5	54 5/16
Handelmaatschappij .	4 1/2	—	Weener Bank-actien.	—	639
SPANJE, Obligatien . .	2	41 1/4	Dito aandeelen 1854.	4	—
Dito binnenlandsche.	3	47 1/8	Dito dito 1860 . .	5	350
Amort. Schuld. . .	—	—	Dito dito 1858 . .	—	103
Bew. coupons . . .	—	—	VENEZUELA, Obligatien.	3	—
PORTUGAL, Oblig. 1853.	3	44 3/16	Dito	1 1/2	—
Dito 1856/59 . . .	3	43 1/8	GRENADA, Dito . . .	4 1/4	14 15/16
RUSLAND, bij Hope 1798.	5	100 3/4	Dito	1	—
Dito 1828/29 . . .	5	100 1/2	Dito nieuwe	—	—
Dito Stieglitz 5de serie	5	80	MEXICO, Dito . . .	3	25 1/4
Dito dito 6de serie	5	91 3/4	ECUADOR, Dito . . .	1	—
bij Hope 1840 . . .	4	72	ILLINOIS, Dito . . .	7	80 1/4
Dito 1860	4 1/2	88 3/4	GRIEKENL., Dito 1824/25	5	5 1/2
Spoorweg aandeelen.	—	189 1/4			

Onbeduidende markt, alleen Grieken hooger.

Londen, Consols. . .	90 3/8 à 1/2	**Antwerpen**, 4 1/2 pct. Belgie	99 1/8
Mexico	—	Oostenrijk Cred. actien.	336
Parijs, Fr. rente . . .	67.55	5 pct. Metalliek . . .	46 5/8
Spanje	—	5 » Nationalen . . .	56 1/2
Weenen, Metalliek . . .	66.60	3 » Binnenl. Spanje	—
Dito nationalen . . .	80.10	2 » Spanje	—
Wissel Londen. . . .	139.75	Credit *Guilhou*. . . .	—

Bijvoegsel tot de *Nederlandsche Staats-courant* van Zondag 15 en Maandag 16 December 1861, nº. 297.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'sGRAVENHAGE, *den* 14*den December* 1861.

In de zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van heden is medegedeeld dat door de afdeelingen benoemd zijn tot rapporteurs:

voor het wets-ontwerp betrekkelijk de begrooting wegens den arbeid der gevangenen voor 1862, de heeren: van Rhemen van Rhemenshuizen, van Heeckeren van Wassenaer, van Andringa de Kempenaer en Beerenbroek;

voor dat tot nadere regeling van het tijdstip waarop de wet van 31 Mei 1861 (*Staatsblad* nº. 49), houdende eene nieuwe regterlijke inrigting, zal in werking treden, de heeren: Huydecoper van Maarsseveen, van Sasse van Ysselt, van Beeck Vollenhoven en Taets van Amerongen.

Die Commissien hebben hare verslagen op die wets-ontwerpen uitgebragt, waarna besloten is deze te behandelen op aanstaanden Maandag, des namiddags ten twee ure.

Voorts is kennis gegeven dat van de Tweede Kamer zijn ontvangen:

een wets-ontwerp tot wijziging van hoofdstuk II der Staatsbegrooting voor 1860;

een wets-ontwerp tot wijziging van hoofdstuk IX *B* derzelfde Staatsbegrooting; en

twaalf naturalisatiewetten.

In deze zitting is behandeld het wets-ontwerp tot opheffing van het zoogenaamd collatieregt van wege den Staat uitgeoefend.

Nadat de heeren Tonckens, Fransen van de Putte, van Swinderen, van Andringa de Kempenaer, de Vos van Steenwijk en Schimmelpenninck van der Oije daarover het woord hadden gevoerd, en de wetsvoordragt verdedigd was door den Minister voor de zaken der Hervormde Eeredienst enz., die verder beantwoord werd door de heeren Tonckens, Schimmelpenninck van der Oije en van Andringa de Kempenaer, werd dat ontwerp in stemming gebragt en met algemeene (29) stemmen aangenomen.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden zijn voortgezet de beraadslagingen over het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1862 (Departement van Binnenlandsche Zaken) en wel over de VIIde afdeeling (Onderwijs).

Op voorstel van den Voorzitter werd bepaald dat eerst over het hooger, dan over het middelbaar en lager onderwijs zou worden gehandeld.

Over het hooger onderwijs verlangde niemand het woord te voeren.

Bij de beraadslaging over het middelbaar en lager onderwijs besprak de heer van Lynden de in het Voorloopig Verslag behandelde punten, voornamelijk met betrekking tot de klagt dat de Regering het onzijdig karakter der openbare school niet genoeg zou handhaven in den geest van de onderwijswet, waarvan hij de strekking naar aanleiding van de destijds gevoerde beraadslagingen deed uitkomen. Onderscheiden door hem aangehaalde voorbeelden moesten, naar zijne meening, de overtuiging doen ontstaan, dat het hoofdbeginsel van art. 23 der wet door zekere partij ter zijde gesteld werd, en de Regering de onzijdigheid hieromtrent niet handhaafde. Bij deze klagt had hij eene tweede, te weten deze, dat de vrijheid van onderwijs door onderdrukking van het bijzonder onderwijs belemmerd werd, hetgeen volgens zijne meening blijkbaar was uit de wijze van invoering en bevordering van het kosteloos onderwijs, en daarmede in verband staande heffing van plaatselijke belastingen, of toekenning van subsidien. Omtrent een en ander wenschte hij eenige inlichtingen van de Regering te ontvangen.

De heer de Raadt maakte een tweetal opmerkingen omtrent eene ongelijkmatige uitvoering der wet. Ten betooge van die bewering wees hij op het gebeurde te 's Gravenhage en te Dordrecht, zijnde in de eerste plaats eene gemeente-verordening omtrent de heffing van schoolgeld van rijkswege afgekeurd omdat daarin eene bepaling voorkwam dat kinderen van onderwijzers geen schoolgeld zouden betalen, terwijl eene verordening in de laatste plaats van dezelfde strekking was goedgekeurd. Hij wees ten tweede op eene ongelijkmatige uitlegging van art. 68 der onderwijswet ten opzigte van de overname van bijzondere scholen en verheffing tot openbare scholen, gelijk uit het voorgevallene te Zwolle, Groningen en Rotterdam gebleken was. Ten slotte wees hij op de noodzakelijkheid van het beramen van eenen maatregel ter voorkoming van van de nadeelen, voortvloeijende uit het te vroeg verlaten der scholen.

De heer van Nispen van Sevenaer kwam op tegen de wijze waarop subsidien voor deze aangelegenheid werden verleend aan gemeenten waar kosteloos onderwijs werd gegeven, waardoor het bijzonder onderwijs schier onmogelijk werd. De onderwijswet, meende hij, werd niet gehandhaafd in den geest waarin zij moest worden opgevat, en dat moest hij afkeuren. Om van die afkeuring te doen blijken, was hij voornemens een amendement voor te stellen op art. 104, ten einde het daarbij uitgetrokken cijfer te verminderen.

De heer Meylink, hetzelfde onderwerp besprekende, herinnerde aan de vroeger door hem bijgebragte feiten, ten betooge hoe onbillijk het stelsel van snbsidien werd toegepast: en dat in strijd met de uitleggingen aan de daartoe strekkende bepalingen bij de behandeling der onderwijswet gegeven. Ten einde de hierbij gevolgde handelwijze des te beter te doen uitkomen, verklaarde hij voornemens te zijn, de hem ter kennis gebragte feiten ten deze te zullen onderzoeken, en daarvan een verslag in druk uit te geven, ten einde een ieder zou kunnen beoordeelen op welke wijze de wet in dat opzigt werd toegepast.

De Minister van Binnenlandsche Zaken merkte in het algemeen op dat de Regering bedoelde de wet in haren waren zin en beteekenis toe te passen, in verband met de schrifturen over de onderwijswet gewisseld. Het plan van den heer Meylink tot verzameling van feiten juichte hij zeer toe, zullende men uit het te wachten verslag kunnen beoordeelen, of de Regering het onzijdig standpunt ten deze had verlaten. De Regering had, zijns inziens, juist het bewijs geleverd van een onzijdig karakter te willen blijven bewaren, gelijk voldoende bleek uit het onlangs gebeurde met den hoogleeraar Hofstede de Groot, eervol ontslagen schoolopziener in Groningen; en het voorgevallene te Weert, waarbij de Regering zich zoo ver had doen gelden, als de onderwijswet voorschreef. Evenmin kon hij toegeven dat eenig voorbeeld zou kunnen bijgebragt worden ten bewijze van de gegrondheid der bewering, dat de vrijheid van onderwijs zou belemmerd worden door onderdrukking der bijzondere scholen. Met betrekking tot de klagten over de invoering en bevordering van het kosteloos onderwijs gaf hij als zijn gevoelen te kennen, dat, daar waar geene ondersteuning werd gevraagd, de gemeente vrij moest zijn in de keuze der belastingen tot dekking der uitgaven voor het onderwijs en dat, als subsidie verlangd werd, men daarmede niet te vrijgevig moest zijn, maar elke aanvraag beoordeelen naar den bijzonderen toestand van iedere gemeente. Aan den heer de Raadt gaf hij de verlangde ophelderingen omtrent de door dezen aangehaalde bijzonderheden, en deed hem tevens opmerken, hoe moeijelijk het oogmerk te bereiken zou wezen in de laatste plaats door hem bedoeld; op dat onderwerp zou hij echter zijne aandacht gevestigd houden.

De heer Meylink beantwoordde den Minister van Binnenlandsche Zaken en gaf in den loop zijner rede te kennen voornemens te wezen tegen den post van subsidien te zullen stemmen. Nadat de heer van Nispen van Sevenaer almede den Minister van Binnenlandsche Zaken beantwoord had, voerde de heer Elout van Soeterwoude het woord, die wees op de bijzonderheid dat Gedeputeerde Staten van Zeeland opgekomen waren tegen eene verordening der gemeente Middelburg, waarbij het vaccineren van kinderen op de scholen verpligtend was gesteld; en vond daarin aanleiding om den wensch te uiten dat dienaangaande geen dwang mogt worden opgelegd. Hierop antwoordde de Minister van Binnenlandsche Zaken, en herinnerde wat bij de behandeling van de onderwijswet omtrent dit onderwerp was besloten, namelijk om de beslissing deswege aan de gemeentebesturen over te laten. Wat de zaak zelve betrof zoo was hij van oordeel dat verordeningen ter wering van niet gevaccineerden strekten tot bevordering van den openbaren gezondheidstoestand.

Nadat de heer Elout van Soeterwoude en de Minister van Binnenlandsche Zaken nogmaals het woord gevoerd hadden, werden de beraadslagingen gesloten.

Na de goedkeuring der artt. 93 tot 101 betreffende de hoogescholen te Leiden, Utrecht en Groningen, stelde de heer Betz voor om het cijfer van f 7000 van art. 102 » Beurzen voor studerenden aan de instellingen van hooger onderwijs" met f 4000 te verminderen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken bestreed dat voorstel, dat, in stemming gebragt, met 43 tegen 9 stemmen werd aangenomen, waarop het gewijzigd artikel zonder hoofdelijke stemming werd goedgekeurd.

Bij de behandeling van art. 103 bragt de heer de Bieberstein de belangen van het athenaeum te Maastricht ter sprake, en bij art. 104, » Subsidien voor inrigtingen van middelbaar onderwijs", had tusschen den heer Thorbecke en den Minister van Binnenlandsche Zaken eene woordenwisseling plaats over de oprigting en de wijze van inrigting der industrieschool in Twenthe, die de eerste wenschte beschouwd te hebben als eene particuliere school, waarbij de belanghebbenden vrij moeten blijven in de regeling, behoudens het toezigt door de Regering te houden op eene van regeringswege gesubsidieerde inrigting. De Minister van Binnenlandsche Zaken gaf te kennen dat in dien zin onderhandelingen ten deze hangende waren.

De heeren van Heukelom, van Eck en van Hoëvell voerden daarna het woord; de beide eerste bestreden de hier uitgetrokken som van f 8 000, die door den laatste verdedigd werd. De eerste deed, op de mededeeling van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dat uit dezen post minstens f 5 000 voor de industrieschool in Twenthe zou worden bestemd, het voorstel om het cijfer van dat artikel met drie duizend gulden te verminderen: een denkbeeld dat de Minister van Binnenlandsche Zaken bestreed. Nadat de heeren van Eck en van Heukelom nog nader het woord hadden gevoerd, werd het amendement van den heer van Heukelom in stemming gebragt en met 51 tegen 17 stemmen verworpen, waarna het artikel zelf, op verlangen van eenige leden, in hoofdelijke stemming gebragt en met 49 tegen 20 stemmen aangenomen werd.

Na de goedkeuring van art. 105, stelde de heer Betz op art. 106 voor om het cijfer van f 7000 voor reis- en verblijfkosten van de provinciale inspecteurs van het lager onderwijs met f 2000 te verminderen. De Minister van Binnenlandsche Zaken bestreed dat voorstel, dat nader door den heer Betz verdedigd werd, en in stemming gebragt met 48 tegen 21 stemmen werd aangenomen; waarna het gewijzigde artikel zonder hoofdelijke stemming werd goedgekeurd.

Daarna werden de artt. 106 en 107 zonder beraadslaging goedgekeurd.

Op artikel 109, luidende:

» Bijdragen aan gemeenten, door de uitgaven tot eene behoorlijke inrigting van haar lager onderwijs vereischt te zwaar gedrukt f 150 000," werden twee amendementen voorgedragen: het eene door den heer van Nispen van Sevenaer, strekkende om dien post met f 10 000 te verminderen; het tweede door den heer Olivier die verlangde dat bedrag tot f 100 000 terug te brengen. Aan de beraadslaging, die deze voorstellen uitlokten en waarbij de quaestie van de wijze van subsidieren op nieuw ter sprake werd gebragt, namen behalve de voorstellers deel de heeren van Zuylen van Nyevelt en de Minister van Binnenlandsche Zaken, welke laatste zich tegen de amendementen verklaarde.

Hierna werd eerst het amendement van den heer Olivier in stemming gebragt en met 37 tegen 32 stemmen aangenomen, waarna het aldus gewijzigde artikel werd goedgekeurd. Door deze stemming verviel het voorstel van den heer van Nispen van Sevenaer. Op art. 110 » Verschillende uitgaven voor speciale inrigtingen van onderwijs, hulp- en aanmoedigingsmiddelen" uitgetrokken voor de som van f 303 475, deed de heer Betz het voorstel die som met f 125 000 te verminderen, eene som betrekking hebbende op de daarstelling voor kweekscholen; hij was van oordeel dat, alvorens men het beginsel der Regering nopens de oprigting van kweekscholen met een internaat goedkeurde, eerst de ondervinding moest geraadpleegd worden omtrent de werking van dergelijke scholen met een externaat. De heer Mackay deelde in de geopperde bezwaren, vooral ook in het belang der vorming van jongelieden. De Minister van Binnenlandsche Zaken antwoordde dat de ondervinding van kweekscholen met externaat reeds was geraadpleegd en daarvan geene gunstige uitkomsten gezien waren, weshalve tot het beginsel van internaat was besloten en tot oprigting aanvankelijk van éene inrigting, waartoe thans eene gunstige gelegenheid bestaat te 's Hertogenbosch, waar op voordeelige wijze een gebouw kon worden aangekocht.

De heer van Hoëvell bestreed het beginsel van internaat, gelijk mede de heer Storm van 's Gravesande, die het denkbeeld van kazernering goed achtte voor militaire inrigtingen maar niet voor burgerlijke. Nadat de heer Betz nader zijn voorstel had verdedigd, had er eene woordenwisseling plaats tusschen de heeren van Hoëvell en van Nispen van Sevenaer

omtrent de meerdere of mindere doelmatigheid van het door de Regering ontwikkelde plan.

De Minister van Binnenlandsche Zaken zeide zich te verwonderen over den tegenstand dien nu zijn stelsel ondervond, nadat de ten vorigen jare voor hetzelfde onderwerp gevraagde gelden waren toegestaan, en verdedigde het voorgedragen beginsel andermaal.

Daarna werd het amendement van den heer Betz in stemming gebragt en met 58 tegen 11 stemmen aangenomen, waardoor het cijfer van dit artikel, hetwelk zonder hoofdelijke stemming werd aangenomen, tot f 118 475.00 werd teruggebragt.

Nadat de heer Cool verslag uitgebragt had over een adres betreffende de VIIde afdeeling (kunsten en wetenschappen) werden de artt. 111, 112, 113 dier afdeeling zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Op art. 114, onderhoud van historische gedenkteekenen ens. uitgetrokken voor f 15 000, stelde de heer Dullert voor dat bedrag met f 6 000, bestemd tot herstel van den Dom te Utrecht, te verminderen. De Minister van Binnenlandsche Zaken verdedigde de voordragt der Regering, gelijk ook de heeren van Lynden en Dommer van Poldersveldt, die verder bestreden werd door den heeren Dullert en Storm van 's Gravesande. Hierna werd het amendement van den heer Dullert in stemming gebragt en met 38 tegen 27 stemmen verworpen.

Hierna deed de heer Storm van 's Gravesande het voorstel om in eene avondzitting met de behandeling der begrooting voort te gaan. Dit denkbeeld vond tegenspraak bij den heer Begram, terwijl de Minister van Binnenlandsche Zaken, met het oog op de vermoeijende beraadslagingen, verklaarde dat niet te kunnen ondersteunen, waarna de heer Storm van 's Gravesande zijn voorstel intrek, en bepaald werd de beraadslaging op Maandag aanstaande voort te zetten.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.